ظهور کلمه «وسط» در معنای «اثناء» در روایت اسحاق بن عمار

شاگرد۲: «اذا رایتموه قبل الزوال» یعنی اعتناء نکنید. میخواهد بگوید که رؤیت قبل از زوال اعتبار ندارد. چون بعد از زوال که قطعاً ندارد، وقتی قبل را میگوید میخواهد بگوید این هم اعتبار ندارد. ولی وقتی وسط میگوید اینطور نیست. بله اگر اول النهار و قبل از زوال میفرمود خیلی صاف بود که میخواهد بگوید به آن اعتناء نکن. اما وقتی وسط میگوید این طورنیست. شاید مقابل این است که اگر اول بود، اعتناء بکن.

استاد: من تردیدی ندارم وقتی وسط تنها را به کار میبریم... .

شاگرد۲: خصوصاً که در برخی از روایات «وسطه او آخره» دارد.

استاد: «او آخره» در روایت ابن قیس بود، خودش محل صحبت هست، که آیا تردید از راوی است؟ یعنی فراموش کرده؟ یا از خود امام علیه‌السلام است؟ به نظرم در مورد «آخره» یکی-دو جلسه صحبت کردیم. یعنی این «آخره» را باید چطور معنا کنیم. روایت قبلی بود.

شاگرد: این موید آن جایی است که اگر وسط تنها بیاید، اثناء باشد. اگر امام «او آخره» را گفته باشند یعنی در مجموع این بازه زمانی. لذا خود وسط به تنهایی یعنی همه این مجموعه.

استاد: بله، ما سریع نمیتوانیم بگوییم اما نفرموده اند. اگر ما بخواهیم اینها را بیاوریم که ... .

شاگرد۲: اگر «او آخره» باشد که موید این است که «وسط» به‌معنای اثناء نیست. وقتی «وسط» به تنهایی گفته یعنی آخرش به طریق اولی فهم میشود. اما «آخر» که میگوید یعنی یک وسط و آخر داریم در مقابل اول. این موید این نیست که «وسط» یعنی اثناء.

شاگرد: وقتی یک جایی به وسط و آخر تصریح کرده، اگر مرادها در روایات یکی باشد، معلوم میشود که آن جایی هم که وسط به تنهایی میگوید منظور اثناء است.

شاگرد۲: حالا اگر یکی نباشد؟!

شاگرد: منشأ این استظهار چه شد؟ این استظهار که این مفهوم ندارد.

استاد: من عرض کردم سیام ماه مبارک است و تا حالا روزه هم گرفته، این روایت می‌گوید اگر در آخر ام در وسط روز دیدی، روزهات را تمام کن. یعنی این دیدن مثل ندیدن است. این‌چنین جمله‌ای مفهوم ندارد.

شاگرد: این‌که مدعی است. منشأ این استظهار چیست؟ این تکرار مدعا شد. به چه دلیل می‌فرمایید این جمله می‌فرمایید وسط نهار دیدن اثری ندارد؟

استاد: منشأ استظهارش این است که «اتمّ صوم» ادامه‌ای از کل ماه است، شما آن را آخر ماه فرض گرفتید، و لذا این حرف من در اول ماه نمی‌آید. اگر اول ماه باشد، یعنی اگر مبنای وحید را انتخاب نکنید، این حرف نمی‌آید. دیروز من این را نگفتم. تأکید می‌کنم که روی مبنای وحید شما روزه گرفته‌اید، در روز سیام، «اتمّ» یعنی إستصحب؛ یعنی اعتناء نکن. این چیزی نیست که بتواند یقین قبلی تو را نقض کند. این «کَلا روایت» است. چیزی که فعلاً در ذهن من است، این است.

شاگرد: این چیزی که شما می‌فرمایید تکرار استظهار است، نه منشأ استظهار.

استاد: منشائی که من برای این استظهار دارم کلمه «اتمّ» و استمرار است. لذا در مثالی هم که زدم، به سفر مثال زدم و گفتم اگر تابلوی بنفش دیدی ادامه بده. ادامه دادن یعنی داری یک کاری انجام می‌دهی و یک توهم امارات می‌خواهد بیاید که محل توهم این است که جلوی این استمرار تو را بگیرد. وقتی می‌گوید اگر این شرط آمد ادامه بده، یعنی این شرط مورد اعتناء نیست. نه این‌که مفهوم دارد که اگر ندیدی ادامه ندهد. اصلاً نمی‌خواهد این را بگوید.

شاگرد۲: فرمودید دیشب هلال را ندیده و الآن هم سیام ماه رمضان است، اگر در روز هلال را ندید باید چه کار کند؟ باید تا آخر روز ادامه بدهد. پس چه هلال را ببینیم و چه نبینیم باید ادامه بدهیم. این جواب ایشان است.

شاگرد: دوباره بفرمایید.

شاگرد۲: عرض کردم سیام ماه رمضان است و شما هلال را دیشب ندیدید، اگر امروز هم ندیدید باید باز روزه بگیرید. حالا هم امام می‌فرمایید اگر دیدی، باز تا آخر روز بگیر. پس چه ببینیم و چه نبینیم باید تا آخر روز بگیریم.

بازبینی #1
ایجاد شده 28 آوریل 2026 13:18:55 توسط ... .
به روزرسانی شده 28 آوریل 2026 13:21:16 توسط ... .